

A MORE SLUŠA PA SE SMIJE...

(Prikaz znanstvenoga skupa *Od mora do mora – uloga mora u svakodnevnom životu Lovrana i Lovranštine nekada i danas*, Lovran, 22. travnja 2017.)

Bijenalno od 2009. godine Katedra Čakavskoga sabora Lovran organizira znanstvene skupove kojima je cilj promicati kulturne vrednote Lovranštine, a s tom se mislju pristupilo i organiziranju jubilarnoga znanstvenog skupa 2017. godine kojemu je središnja tema bila uloga mora u svakodnevnom životu Lovrana i Lovranštine nekada i danas. Istraživači su toj temi pristupili na interdisciplinarnan način proučavajući povijesne crtice Lovranštine, njezinu toponimiju, ljude koji su obilježili hrvatsku i svjetsku povijest, a koji su dio svoga života proveli na lovranskoj obali, te kulturna, ali i zooološka bogatstva ovoga kraja.

Nakon pozdrava načelnika Općine Lovran Alana Sankovića i predsjednika Katedre Igora Eterovića, izlaganja prve sekcije otvorio je Ozren Kosanović svojim radom o poslovnim aktivnostima stanovnika Lovrana u 15. stoljeću. Autor je uvidom u notarske knjige rekonstruirao fragmente iz života nekolicine uglednih stanovnika Lovrana, s posebnim naglaskom na djelovanje Pavla Benkovića, čovjeka koji je održavao dobre poslovne veze Lovrana te Kastva i Rijeke. Ovim radom autor ne popunjava povijesni mozaik samo lovranske već i riječke petnaestostoljetne povijesti.

Ivana Eterović i Robert Doričić prikazali su granični spor lovranske i mošćeničke općine iz 17. stoljeća oko razgraničenja ribolovnog područja u uvali Cessara nedaleko od Medveje. Autori su rekonstruirali spornu situaciju iz prijepisa dokumenta iz 16. stoljeća kastavskoga javnog bilježnika Ioannesa Conradusa Haucha. Spomenuti je prijepis ranije proučavao Darinko Munić, a pristupao mu je iz pravne perspektive. Ivana Eterović i Robert Doričić pokazali su da ovaj tekst nudi još mogućih interpretacija, kao što su povijesna, geografska, antropološka, ali i jezična.

Obalnu su toponimiju Lovranštine proučavali Igor Eterović i Ana Montan. Korpus njihova istraživanja činili su toponimi upisani u računalne baze podataka te kartografske prikaze, a oslonili su se i na iskaze lokalnih kazivača. Do sada je lokalnu toponimiju Lovrana istraživao Stanislav Gilić te je rezultate svoga

rada predstavio u knjizi *Obalni toponimi u Lovranštini*. Istraživanje Igora Eterovića i Ane Montan dopunjuje spomenuto djelo s čak 26 novih toponima te nudi mogućnost iščitavanja novih podataka iz izdvojenih naziva.

Prvu je sekciju zatvorila Jelena Barić svojim prikazom razvoja lovranske luke u najintenzivnijemu razdoblju turističke djelatnosti ovoga grada, odnosno od kraja 19. stoljeća do početka Prvoga svjetskog rata. Autorica je prikazala kako se nekada primarno ribolovna luka postupno mijenjala i podređivala turističkim potrebama. Koliko je Lovran imao dobrobiti od lječilišnoga turizma, dokazuje broj od 11.950 turista koji su 1913. godine posjetili ovaj grad i zbog kojih su započeli intenzivniji radovi na infrastrukturi lovranske obale. Prvi je svjetski rat zaustavio daljnji napredak lovranske luke i otada se u nju nije značajnije ulagalo, no vjerujemo da će današnji procvat hrvatskoga turizma donijeti pozitivne promjene i Lovranu!

Drugu je sekciju otvorio Jan Bernd Urban svojim radom o *Quarnerolima*, ljudima s Kvarnera, kako ih je nazvao Carl Weyprecht, zapovjednik polarne ekspedicije Austro-Ugarske Monarhije. Rad sadrži vrijedne podatke o nastojanjima Monarhije da sustigne druge velesile 19. stoljeća u geografskim istraživanjima, a jedna je od takvih ekspedicija bila organizirana i prema Sjevernome polu. Iako je brod kojim je posada plovila 1874. nepovratno okovan ledom, potrebna su istraživanja obavljena, i to nerijetko zahvaljujući upravo *Quarnerolima*, koji su se isticali svojom izdržljivošću kakvu imaju samo Primorci, koji odrastaju uz nemilosrdne nalete bure, a što su znali prepoznati i cijeniti austrougarski voditelji ekspedicije. Ipak je, kako to autor navodi, Kvarner dovoljno velik pakao da se u njemu svaki zanat može ispeći.

Roberto Žigulić predstavio je rezultate svoga istraživanja stanovništva sjevernoga dijela lovranske stare gradske jezgre u 19. stoljeću. Pretražujući stališe duša, autor dolazi do zanimljivih demografskih podataka o tome tko je i do kada živio na kojem kućnom broju, koja su lovranska prezimena s vremenom nestala, odakle se i koliko novoga stanovništva doselilo u Lovran, ali i kamo se uputilo staro lovransko stanovništvo. Ovim je izlaganjem zaokruženo autorovo višegodišnje istraživanje stanovništva lovranskoga Staroga grada u 19. stoljeću.

Ivana Brlić-Mažuranić bila je česta gošća Lovrana, a o njezinim dojmovima svjedoče pisma i razglednica koje je pronašla i predstavila Vjekoslava Jurdana. Tijekom svojega života spisateljica je u više navrata posjećivala Kvarner te je često s oduševljenjem pisala o Liburniji. Spomenuta se korespondencija odnosi na njezin boravak u Lovranu tijekom 1913. godine, a ni u njoj ne skriva koliko joj godi boravak ondje. Ovaj rad ne samo da prikazuje crtice iz života Ivane

Brlić-Mažuranić već upotpunjuje sliku o životu Lovrana na početku 20. stoljeća.

Sliku lovranske povijesti nadopunjuje i rad Zorice Manojlović o ostavštini Zlatka Špoljara Lovranu, gradu u koji se doselio 1956. godine i čijem je kulturnom životu znatno pridonio. Ondje je bio aktivan član KUD-a *Lovor*, osnovao je i vodio ženski pjevački zbor, postavio je i glazbeno-scensko djelo *Osveta* Mladena Širole, a autor je dječjega igrokaza *Čudnovata toljaga* te skladbe posvećene Lovranu, koja je izvedena 29. studenoga 1958. To je samo nekoliko detalja iz bogatoga opusa Zlatka Špoljara, koji je, iako je većinu života proveo izvan Lovrana, itekako pridonio društvenome i kulturnom životu Lovrana.

O kulturnoj je povijesti Lovrana govorio i Željko Bistrović u svome izlaganju o Kastavskoj slikarskoj školi, čiji se utjecaji vide na zidnim slikama crkve sv. Jurja u Lovranu. Autor je prikazao značajke tih slika u kontekstu zapadnoeuropskih i srednjoeuropskih umjetničkih strujanja i pokazao koliko različitih podataka kriju ta umjetnička djela.

Nakon ugodnoga druženja sudionika skupa, treću je sekciju otvorio Goran Filipi svojim radom o etimološkoj obradbi ribarskoga pučkog nazivlja Lovranštine. Izdvojeni su termini, inače prikupljeni dijalektološkim anketama za projekt *Lingvistički atlas pomorske terminologije istarskih govora*, leksički i etimološki analizirani, a uspoređivala se i njihova učestalost uporabe u kojem od lokalnih idioma istočne jadranske obale. Taj je rad zanimljiv i iz perspektive jezičnoga purizma jer, kako kaže autor, lekseme koji se rabe na čitavoj jadranskoj obali, poput *prove* i *parangala*, ne treba zamjenjivati standardnojezičnim izrazima *pramac* i *vrsta udice u obliku dugačke niti* jer bi potonji u jeziku struke bio nerazumljiv.

Theodor De Canziani i Agatha Čabrijan-Linić povelj su sudionike skupa u svijet egzotičnih arhitektonskih ostvarenja lovranskih vila, kao što su vile *Erzsy*, *Thalia*, *Santa Maria*, *Denes*, *Magnolia* i druge. Gledajući na neke od tih vila iz današnje perspektive, olako bismo mogli zaključiti da je riječ o posve običnim zdanjima, no ako razmišljamo o njima u kontekstu vremena u kojem su nastale, a riječ je o početku 20. stoljeća, jasno je da su njihovi arhitekti bili ispred vremena u kojem su stvarali. Možda je vrijeme da i mi budemo – ako ne ispred svoga vremena – a onda barem ukorak s njime te na odgovarajući način počnemo brinuti i predstavljati lovranske vile kao vrijedan djelić kvarnerske povijesti.

Sasvim drugačiji pogled na bogatstvo Lovranštine dao je Denis Leiner svojim radom o pticama gnjezdaricama ovoga kraja. Primorsko-goranska županija odlikuje se s čak 300 vrsta ptica, od čega je njih 140 gnjezdarica. Samo u Lovranštini postoji 50 vrsta gnjezdarica, a njih je 6 u *Crvenoj knjizi*, u kojoj su prikazane ptičje vrste koje nastanjuju hrvatsko područje, i to s posebnim osvrtom na ugro-

žene vrste. One koje nastanjuju Lovranštinu jesu gorski zviždak i bjelonokta vjetruša, dok su osjetljive i rijetke vrste mali ćuk i mala droplja. Autor je upozorio na to da su jedino edukacija i regulacija turističko-edukativnih aktivnosti jamci očuvanja tih vrsta.

Susreti u Lovranu uvijek su prilika ne samo za ugodno druženje već i za učenje o svim bogatstvima koja ovaj kraj krije. Ovogodišnja su istraživanja otvorila neka nova pitanja i zasigurno su potaknula nove istraživače da daju svoj doprinos izučavanju povijesti i kulture Lovranštine. Njima i onima koji su ove godine predstavili svoje radove želimo mirno more u daljnjim istraživanjima.

Mateja Fumić